СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 22. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 3-го лютого 1944. No. 22. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, February 3, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ПРИМУСОВА КРАЄВА СЛУЖБА НЕМИНУЧА

ВАШИНҐТОН. — Директор Робучої Сили Пол В. МекНат, що раз заявив, начебто притягнення всіх цивільних робітників до военної служби було неминуче, а опісля змінив свою думку, тепер знову повторив свій погляд, що треба підтримати президента в його змаганнях як начальника боевої сили і признати йому все, чого домагається. МекНат доводить, що треба більше робітників при будові літаків, при направі кораблів, радіо-апаратів, та вантажних авт. Він вказав но брак робітників при транспортах, залізних гутах, та в інших ділянках. „А коли панує загальне переконання, що жінки це наша єдина робуча резерва, то треба знати, що на 10 жінок, які зголошуються до роботи, 8 жінок її покидає."

5,000 ТОРГОВЕЛЬНИХ КОРАБЛІВ ПРИ КІНЦІ РОКУ.

ШІКАҐО. — Проти-адмірал Л. Викері, як віцепрезидент Морської Комісії Злучених Держав, заявив, що при кінці 1944. р. Злучені Держави будуть мати торговельну фльоту складену з 5,000 кораблів. Вони будуть потрібні не лише для війни, але теж і для післявоєнного перевозу. „Америка вийде з війни із модерною торговельною фльотою, а її кораблі будуть плисти із швидкістю 15, 16 і 17 узлів."

КОНҐРЕСМЕНИ НЕ ХОЧУТЬ ПОІМЕННОГО ГОЛОСУВАННЯ.

ВАШИНҐТОН. — Палата репрезентантів перевела постанову 233 голосами проти 160, щоб не зголдитися на поіменне голосування конґресменів при вирішуванню права голосування для вояків, як цього домагався президент Рузвелт у своїм недавнім посланню. Це поіменне голосування малоб показати, хто з конґресменів стоїть за голосування для вояків відповідно до стейтової приналежности, а хто за пропозицію адміністрації, щоб голосування було безогляду на стейтове походження. — Подібне наставлення слідно теж і між сенаторами, але в сенаті ще цієї справи не вирішувано.

ОБРАЗКИ З ЯПОНСЬКИМИ ТОРТУРАМИ У ФАБРИКАХ.

ВАШИНҐТОН. — Управва армії розіслала до фабрик таблиці з образками про японські тортури на американських вояках. Один представляє, як японці вимордовують американських летунів, що бомбардували Токйо; другий, як баґнетами проколюють ранених у боях на Ню Джорджії останнього літа. Картони з образками були готові перед кількома місяцями, але їх стримано, поки японці цілковито не відмовилися допустити допомогу полоненим.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ БІЛІОНОВІ ПІДПРИЄМСТВА ПО ВІЙНІ.

ВАШИНҐТОН. — З Ню Йорку наспіли вісти, що 800 тамошних підприємств вже виробили пляни робіт на $1,035,000,000 вартости. Про це говорив нюйорський посадник Ля Ґвардія перед конґресовою комісією, домагаючися допомоги для цих плянів із федеральних фондів. „Застановіть переслухання, а постарайтеся за федеральні фонди" — заявив Ля Ґвардія. „Ця війна чейже мусить колись скінчитися і треба бути готовим приняти демобілізованих вояків". Ля Ґвардія домагався круглої суми з 15 біліонів долярів для різних підприємств в цілому краю, щоб дати заняття 8 міліонам людей.

95,000 ВБИТИХ У НЕЩАСЛИВИХ ВИПАДКАХ.

ШІКАҐО. — Один на кожних 14 американців потерпів в минулому році покалічення, які роблять його неспосібним д праці. Від нещасливих випадків померло в 1943 р. 94,500 людей, а покалічених було 9,700,000 одиниць. Таку статистику призбирала Рада Краевого Безпеченттва. Економічну шкоду від таких випадків обраховують на 5 біліонів долярів. Відсотково смертність досягла 70.4 осіб на 100,000 отже впала до цифри з 1922. р., але каліцтва зросли на 3 відсотки понад каліцтва з 1942. р. Яка це шкода для военної продукції, Рада Краевого Безпеченства виказує через порівнання. Згадане число випадків принесло тільки шкоди, що замкнення фабрик із 150,000 робітниками через цілий рік.

НЮ ЙОРК ТАЙМС ЗАКУПИВ РАДІО-СТАЦІЮ.

НЮ ЙОРК. — Видавець ґазети Ню Йорк Таймс Артур Гейс Солзберґер підписав контракт купна радіо стації Інтерстейт Бродкестинґ Компані, викупивши майже всі уділи підприємства. Підприємство оперує двома стаціями: WQXR і WQXQ. Стації будуть дальше оставати під тією самою адміністрацією через 5 літ. Таксамо не буде зміни в персоналі, що надає програми. Теперішня власна програма Таймсу, що йде через стацію WMCA буде покищо дальше передаватися з цієї стації.

Амбасадор Ґру обвинувачує верхівку з Токйо в тортурах

ВАШИНҐТОН. — Бувший американський амбасадор до Японії Джозеф С. Ґру заявив, що йому брак слів для відповідного напятнування японського варварства при піддаванню американських полонених тортурам. Він того переконання, що японський уряд не подасть цієї вістки до відома населення, бо діла занадто жорстокі навіть для японців. Він твердить, що за всі ці насильства відповідає верхівка з Токйо. — Ґру є тепер спеціяльним асистентом секретаря стейту Кордела Гола для справ Далекого Сходу. На доказ, як в Японії лише верхівка знає про такі справи, він згадав про насильства в при заняттю Нанкінґу, які потрясли світом. Коли про них він розмовляв з деякими послами до японського парляменту, вони були тим заскочені і здивовані, бо нічого про це не знали.

БРИТІЙСЬКА ПОЛІТИКА НА ПОРОЗІ ЕПОХАЛЬНИХ ЗМІН

ВАШИНҐТОН. — В дипльоматичних колах дуже пильно слідкують за потягненнями Великої Британії після промов південно-африканськгоо премієра Джена Кристіяна Смутса в Кайрі і амбасадора лорда Галифакса в Торонті. Йде про скріплення Великої Британії, як члена почвірного союзу між Америкою, Росією, Китаєм та Анґлією. Щоб осягнути більшу силу, Аанґлія мусить або затіснити свої звязки з домініями, або шукати тісних союзів із Бельґією, Голяндією та Францією. Досі лише бельґійський міністер інформацій заявив, що Бельґія може приступити до британської спілки народів. Зате голяндський міністер закордонних справ Елько ван Клефенс вийшов з дорадчим пляном, щоб Англія шукала тісних звязків на Заході, отже з Америкою, Канадою та іншими домініями в її пошукуванню за новим резервуаром сили. — Для Америки тісніші звязки Канади з Британією булиб притокою до переміни деяких економічних договорів, бо Канада разом зо Злученими Державами творить економічну цілість. Такого погляду тримається теж і премієр Канади Мекензі Кінґ і тому він не пішов на зустріч бажанням, висловленим лордом Галифаксом в Торонто.

ГОЛОС ЗА МІЖНАРОДНІЙ ПЕРЕПИС НАСЕЛЕННЯ

НЮ ЙОРК. — В Ню Йорк Таймс поміщує допис Імре Ференція, бувшого експерта в справі населення в Женеві. В дописі подана думка, щоб в Европі перевести міжнародний перепис населення з огляду на теперішні переміни. Ференц каже між ін., що треба буде переселити яких 50 міліонів населення, між ними й росіян, щоб довідатися про етнічний склад Европи.

Признають советським республикам права армії і загранично́ї репрезентації

МОСКВА. — Найвища рада советського союзу одноголосно одобрила предложений комісарем заграничних справ Молотовим плян зміни советської конституційної системи в тому напрямі, щоби кожна з 16 складаючих советський союз республик дістала право створити собі осібну армію й мати осібне дипльоматичне представництво за границею.

Дебата в цій справі не була довга. Молотов в 43 хвилині довгій промові предложив проєкт, подаючи причини його й натякуючи на його значення. Він доказував, що проєкт випливає з почуття сили советського союзу, випробованої в трилітній війні з націстами. Він запевняв, що проєкт скріпить союз ще далі. Він не подав подробиць виконання пляну й казав, що це забере дещо часу. На майбутнє кожна з советських републик буде мати свій власний комісаріят оборони й свій осібний комісаріят заграничних справ.

По закінченню його промови встав Юстіс Патецкіс, президент литовської советської републики, похвалив проєкт і запевняв, що за нього стоять мешканці Литви. Вільгельм Ляціс, представник Лотви, жалувався, що Злучені Держави ще далі признають дипльоматичних представників від „старого фашистівського режіму" і дозваляють їм вести фашистівську пропаґанду.

Делеґати зреклися права вислухати цілий проєкт зміни конституції й негайно приступили до голосування. За зміну заявилися приявні однодушно.

Нарадам прислухувався з президії Сталін. На ґалеріях були представники різних держав. У першому ряді на ґалерії сидів американський амбасадор Гаримен і канадійський амбасадор Вилґрес.

„ІЗВЄСТІЯ" АТАКУЮТЬ ПАПУ

МОСКВА. — „Ізвєстія", офіціяльний орґан советського уряду, виступили зо статею проти Ватикану. Згадуючи рапорт нюйорського Союзу Заграничної Політики, що мовляв в Італії можна ждати хвилі антиклерикалізму, „Ізвєстія" кажуть, що Ватикан від лятеранського договору з Мусолінім, себто від лютня 1929 року, давав активну допомогу фашизмови, і то не тільки в Італії, але й поза Італією. Тепер, кажуть „Ізвєстія", Ватикан платить за свою піддержку інвазії Етіопії. Ватикан мовляв помагав Гітлерівській й Мусолінівській авантурі в Еспанії.

НА НОВИХ АЛІЯНТСЬКИХ БАЗАХ В ІТАЛІЇ. Британські „командоси" й американські „рейнджери", що становили головну силу аліянтських військ, що доконали нової інвазії Італії, стрінулися коло Анціо й ґратулюють собі взаїмно вдачної виправи.

АМЕРИКАНЦІ ВСАДОВИЛИСЯ НА МАРШАЛАХ

ПЕРЛ ГАРБОР. — Адмірал Нимиц, начальний командант пацифізної фльоти, подав офіціяльно до публичного відома, що великі американські сили всадовилися вже на островах Маршала та осілися по завзятім бою на добре на островах атолу Кваджалейну.

Вістка викликала всюди кольосальне враження, бо це американці вперше осадовилися на японській території. Всі поясняють цю вістку як початок рішучого остаточного бою між Злученими Державами й Японією.

В окупації островів атолу Кваджалейну брали участь війська армії й маринарі. Закривали їх сотки літаків і гармати кружляків, нищителів і менших воєнних кораблів. Американські війська відбили спротив ворога зо стратами для себе, які вони вважають розмірно надзвичайно малими.

На атол Кваджалейн висаджено сему піхотну дивізію коло самого Кваджалейн, а четверту дивізію маринарів коло Рой. Обєднані сили літаків фльоти й армії били не тільки по Кваджалейні, але й по Малоелапі, Вотдже, Мілі, Джолуті й Енівотеку й Вейку.

Американська фльота поплила відважно й з довірям у перстень японських субмаринових і повітряних баз, аби вдарити по островах Маршала й закривоти сухоземні війська.

ЯПОНІЯ БАЧИТЬ НЕБЕЗПЕКУ ДЛЯ СЕБЕ.

Токйо нарешті признало американську інвазію своїх посілостей і каже, що ця американська перемога в тій частині японської імперії була би „жалюгідною втратою для японського народу". Один часопис сказав: „Самий факт, що американці змогли атакувати Маршали, каже нам не легковажити собі справи".

Віцеадмірал американської фльоти Келі Тернер заявив перед виправою на Маршали: „Ми не вернемося, поки не виконаємо своєї роботи."

БЮТЬ ЯПОНЦІВ І НА НОВІЙ ҐВІНЕЇ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Рівночасно з інвазією Маршалів пішла гостріша кампанія но всему південно-західному Пацифіку й на Бурмі. Японці усюди атаковано більшими силами. В Рабаулі, на Новій Британії, вони втратили принаймні 23 літаки. Аліянти теж усадовилися на тій частині Нової Ґвінеї, що належить до Голяндії; ця сила складається з голяндських і австралійських військ.

Американські піхотні й повзові війська доконали атаку на японські війська на схід від гирла ріки Торокіна на острові Буґанвили й поширила опановану ними територію.

ПОДВІЙНИЙ УСПІХ В ІТАЛІЇ.

АЛЖІР. — Американські війська розбили ворожий спротив і доперли до передмість Чистерни, найважнішого комунікаційного пункту в німецьких руках понижче Риму. Через це місто переходить апійська дорога й прибережна залізниця; обі вони важні для достави военних мотеріялів і війська для німецької армії.

Британські війська дещо на захід від американських облекшили американцям завдання, загнавшися три милі поза Апрілію здовж дороги з Анція й перетинаючи залізницю коло стації Камполеоне.

Німці остаточно вже доставили свої скріплення з північної Італії й кидають їх проти британських і американських військ.

АМЕРИКАНЦІ БОМБАРДУЮТЬ КЛЯҐЕНФУРТ.

АЛЖІР. — Американські літаки збомбардували ворожі летнища й нафтові збірники в Кляґенфурті, в Австрії, як також ворожі інсталяції в Авіяні й Удіне.

Одночасно британські літаки бомбардували Тріест.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ВВІЙШЛА ДО ЕСТОНІЇ.

ЛОНДОН. — Ленінґрадська армія ґенерала Говорова заняла по короткім вуличнім бою німецьку твердиню Кінґісеп та посунулася 10 миль широким фронтом на Естонію. Здається, вона вже перейшла границю, бо її офіціяльний комунікат подає вістку про заняття граничного міста Кейкіна, котрого західний край лежить усего 300 ярдів від границі.

Кромі цеї кампанії в напрямі Естонії червона армія била ще далі на полудне проти німецьких позицій здовж залізниці з Луґи до Пскова. Тут німців беруть у кліщі з усіх боків. Ще інші відділи червоної армії винищували великі сили німців, піймані в торфових болотах і лісах між фінським заливом і озером Пейпусом.

На фронті Новосокільник знищено полк німецької піхоти з 3—4 тисяч вояків.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодинoке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Лєкція другої світової війни

Офіс Воєнної Інформації в Вашингтоні подав нам розміри коштів теперішньої війни в людях. Показується, що в усіх збройних силах краю від початку воєнних кроків по конець січня Америка мала 146,186 втрат, у тому числі 33,153 убитих, 49,518 ранених, 33,617 пропавших, а 29,898 полонених.

Хоч як поважні це втрати, все таки для людей, які тямлять першу світову війну, це число жертв видається одною з містерій теперішнього гльобального конфлікту. Люди, що є знавцями в цих справах і мали досвіди з модерними битвами, подають нам пояснення, які треба би затямити всякому, хто хоче дивитися на світ тверезими очима й не баламутитися поглядами, які колись може відповідали фактам, а нині є вже тільки чистою фантазією.

Найправдоподібніше пояснення низьких жертв у людях у цій гльобальній війні обертається коло зміни воєнної штуки другої війни в протиставленню до першої світової війни. В першій світовій війні виступали в кожнім більшім бою багато більші маси війська, ніж у теперішній війні. Наприклад, у битві коло Арасу в 1915. році самі французи втратили 102,000 вояків, підчас вирішального бою коло Ел Аламейн британці втратили тільки 13,600 вояків. У першій світовій війні аліянти втратили понад 52 проценти зо своїх 42 міліонів змобілізованих вояків, центральні держави, що мали 22 міліони змобілізованих вояків, утратили понад 67 процентів. У самих тільки боях згинуло було тоді півдесята міліона людей.

Ці зміни в жертвах війни приписати треба змінам воєнної техніки. Нині в війні грає головну ролю повітряна сила. Котра сторона запанує в повітю, та скоро вдарить по доставах для ворога й здеморалізує комплєтно його воюючі на землі відділи. Як переможена в цей спосіб сторона переформується, вона скоро знову впаде жертвою подібного поновного атаку.

З того досвіду виходить ясна лекція: розвивати повітряну силу краю. Та розвивати летунство може тільки край, що має високо розвинену індустрію й багато досвідчених механіків. Шанси воєнної вигри в модерній війні для промислово відсталого краю багато менші, ніж були давніще. Тим важче думати про війну народови, що не має під своєю контролею ніяких засобів для продукції воєнних літаків. Говорити про таке можуть хіба фантасти, для яких реальні умовини не мають ніякого значення, для яких море ніколи не сягає вище коліна.

Треба працівників, а не критикоманів

Довго підіймались по громадах голоси невдоволення з цього, що нема діяльного загального представництва, що народня праця не ведеться в такий оживлений спосіб, як бувало. Голоси ці були звернені в першу чергу в сторону Українського Конґресового Комітету, що був затверджений на Конґресі Американських Українців у Вашинґтоні. Як знаємо, він не вдержався у такім складі, як був спочатку сформований. І не повів теж такої праці, якої надіялось від нього громадянство.

І одно та друге — правда. Але чи та правда мала бути аж такою, щоб далі народне життя занепадало? Щоб далі не було ніякої нашої загальної репрезентації?

Відповіддю на ці питання була реорґанізація Українського Конґресового Комітету та скликання Другого Конґресу Американців Українського Роду, що то недавно відбувся в Філядельфії.

Хто має хоч крихітку доброї волі й не сидить на Марсі, але на американській землі, а при тому ще й обертається між українськими людьми, той знає, що отсей Другий Український Конґрес був скликуваний на загальне домагання, а а не на бажання якоїсь ґрупи. І був скликуваний в часі, коли всі ми опинились не тільки в війні, але в рішальній фазі цеї війни, коли іде про рішальну воєнну розправу з Гітлєром. Отже, це не ті передвоєнні часи, коли скликувано Конґрес Американських Українців до Вашинґтону, а коли Злучені Держави держались невтральности. Як знаємо, то ніхто тепер не відбуває зіздів з тисячю делеґатів! Тепер усі на воєнних роботах. Теж і з залізничими обмеженнями треба тепер рахуватись, що теж відомо. Ось і тому не було тепер навіть сотої части тої аґітації в справі Другого Українського Конґресу, як це було в 1940 році з Першим Конґресом, бо ніхто не думав стягати до Філядельфії маси, а тільки найконечніших репрезентантів.

Це ясне й зрозуміле для кожного, хто хоче це розуміти. Тепер було тільки намагання вибрати на Конґресі загальну репрезентацію громадським ладом, а без тої диктатури, на яку наставали давніше ті, що тепер (разом з комуністами) хотілиб прибивати авторитет зреорґанізованого й перевибраного Українського Комітету.

На Другий Конґрес могли вислати делеґатів усі громади чи парохії, кожна народня орґанізація. І так було, що теж важне, що багато делеґатів мало повновласти від многих товариств і братств. І були делеґати від різних угруповань, що найкраще пізнати хочби по тому, що на Конґресі в Філядельфії могла багато говорити одна невелика ґрупа і ніхто їй в тому не перешкоджував, хоч кожний розумів, що її акція є топорищем, яко го вжиє та ворожа сокира, що постійно намагається вбивати всі змагання до поліпшення долі українського народу в Европі. І це, як бачимо, зараз справдилось, що пізнати хочби по тому, що написала про Конґрес російська ґазета „Новоє Русскоє Слово", що дала тій ґрупі „кредит". Такий самий кредит дала їй, очевидно, і комуністична преса.

А наводимо це тут тільки на те, щоб дати доказ, як далеко сягала свобода слова на Українськім Конґресі в Філядельфії, та як різноманітною була на ньому українська репрезентація.

Не зважаючи на те, що дехто думав, що Конґрес це нагода, щоб звести ґрупові чи партійні порахунки, загал бажав консолідації сил для дальшої праці. І це заважило. А про це йшло, а про ніщо інше.

Певно, що й ця консолідація сил далеко не ідеальна. Але тепер війна. Нема часу на менше важні справи, бо іде про те, щоб ми, американські українці, виступали принаймні надалі в воєнних змаганнях як зорґанізовані й як такі діставали „кредит" за добре ведену і патріотичну роботу. А також є для нас важним і те, щоб кінець війни застав нас приготованих і зорґанізованих, бо тоді можливо буде краща нагода для оборони права українського народу в Европі на вільне й самостійне життя.

Ось того бажає собі весь український загал в Америці. Він не хоче, щоб ми далі сиділи з заложеними руками. Годі не орґанізувати нашої акції допомоги воєнним зусиллям в такий спосіб, щоб весь наш загал дістав за це „кредит", бо той кредит можливо буде потрібний. Це теж — домагання загалу. І годі нічого не думати про те, що прийде час мирової конференції, а з нею і можливість оборони української справи. Значить, що треба і тут братись за якусь працю. І то зорґанізовано. І — в чиїмсь імені. А це теж — домагання загалу.

Стара метода

Хіба вже нема таких наївних в Америці, щоб не знали, що комуністи не керуються у своїй діяльности американськими інтересами і тим, що каже Вашинґтон. Для них істнує тільки один осередок — Москва. І тільки один інтерес — московський. Це так, коли говоримо загально. Та коли мати на увазі українських комуністів в Америці, то вони стали вже такими московськими прихвостнями, що побивають у своїй льояльности Москві всі можливі рекорди. Бож бували між американцями різні комуністи, чи комунізуючі, що давали себе довго обдурювати, а вкінці прийшли до розуму, та такого не можна сказати про українських большевиків. Вони все далі сліпо служать комуністичній Москві. А що найдивніше, то називають не-американцями тих, що думають, що їхнім обовязком є глядіти на Вашинґтон, а не на Москву.

Большевицько - московський „американізм" знаний нам добре з часів братання большевиків з Гітлєром. У тому часі кожен, хто противився їхній аґітації проти американського приготування до війни, був „зрадником народу", „слугою капіталізму" і чим там ще. Вже те одно вказує на те, що „американізм" цей є настільки американізмом, наскільки служить московській силі".

Та бувало Москва вживала іншої зброї як „американізм". Наші старі еміґранти памятають часи сперед першої війни, як то тоді Москва розбивала українську громаду в Америці не за брак „американізму", але за брак „русскости". Та тодішні московські прислужники були на сто відсотків чесніші від теперішних, бо хоч ясно голосили, про що йде. І тому українська громада могла була вітверто проти них боронитися.

В памяти нам усім ще москвофільська ґазета „Свєт", що почала виходити в українській мові для баламучення українців, приналежних до греко-католицької церкви. „Свєт" зовсім не скривав того факту, що ґазета у звязку з російським церковним синодом, та що з Петербурга приходять для нього розкази. Звісно, що в Росії була заборонена українська мова. Але російський православний Синод, вважаючи себе за орґан російського правительства, не мав права навіть в Америці видавати ґазети українською мовою без дозволу царського уряду. На доказ цього наводимо такий факт:

У числі 5. ґазети „Свєт" з 1898 р. і в дальших числах, поміщене було таке: „Увага. Іздавать ґазету „Свєт" на малорусском язикє разрєшено указом Святейшаво Правітєльствующаво **Синода** от 27. нояб-ря 1897. за Но. 6570, каковой указ дан бил на імя Преосвященнейшаво Нікалая, єпіскопа Алєвтскаво".

Отже кожен бачить, що ґазета покликується на дозвіл з Росії, щоби видавати по українськи ґазету в Америці.

І цькувала і ганьбила ця ґазета ввесь український рух чисто „по московськи", начеб то вже тоді існувала большевицька школа. І то ганьбила українською мовою, хоч українською мовою в Росії не вільно було писати, бо вона там „не існувала", — як твердив уряд. Але заграницею її таки віднайшли.

Інакшими способами провадили московські прислужники свою брудну роботу в межах давної Австрії. На це маємо теж документ, але не писаний урядово, а в формі свідоцтва. Було так: Бл. п. Іван Франко був хворий на схилку життя. Для лікування хотів виїхати (в 1909 р.) в Одесу, що була тоді під царським урядом. Не діставши російського віза на пашпорті у Львові, поїхав Франко до Чернівців на Буковину і там вжив знайомства проф. Стефана Смаль-Стоцького, який жив у добрих взаєминах з російським консулем, з роду поляком, Доліва-Добровольським. Про це пише син Стефана, Роман Смаль-Стоцький в „Ділі з 15. вересня 1938. р. і висловлюється так: „Доліва-Добровольський дуже освічена й культурна людина, збирач старовини. Добровольський гостював часто в замку Жоржа Василька в Берґометі і знав мого батька, а навіть памятаю, що Доліву-Добровольськгоо кілька разів запрошував батько на ґостинні приняття мабуть тому, що Добровольський нераз батькови заявляв, що він „свинством" — москвофільською пропаґандою на Буковині — не займається; „для доручень, вести брудну роботу є відповідні секретарі", — казав Доліва. — Отже й там чесні люди не займалися „московським свинством", ще й самі дали свідоцтво, що така „свинська" робота велася.

Коли-ж хтось думає інакше (як от, наприклад, ґрупка з „Громадського Голосу"), так хай не сидить тихо, а береться і собі за роботу на свій лад. Комуністи бажають, щоб американські українці не обзивались, не гуртувались, не протестували, а тільки, щоб приймали таку розвязку української справи, як її подає Москва. А як хто цього не приймає отверто, то щоб сидів тихо. Або, щоб принаймні поступав „дипльоматично", себто — мовчав. А тих, що відзиваються, щоб — побивав.

Ось таке є тепер положення. Ось і тому треба українському загалови добре тепер приглядатись, кого має між собою. Бо щож то за „оборона" української справи, коли хтось її не обороняє, а тільки шкалює тих, що беруться її обороняти? Бо як хтось не добре обороняє, чи зле її репрезентує, то замісць з ним сваритись і його шкалювати, чи не краще взятись за ліпшу оборону? З такого поступовання, колиб замісць напастей прийшла позитивна робота, булаб користь для загальної справи. А ті, що „критикують" малиб теж і добру нагоду показати свій розум і свою посвяту. А якби-показали розум і посвяту, то цілком певно заставилиб загал стати по їхній стороні. Тільки, щоб виказали якусь роботу. Це — головне.

Ось тому, коли кому не подобається Другий Український Конґрес, та хто не надіється з його роботи нічого доброго, хай закасає рукави і береться за кращу роботу. Але за роботу, а не за продовжування дальшого нидіння і мовчанки, получених з повторюванням давних напастей. Ось така поведінка є особливо пожадана у теперішні важкі часи. Очевидно, якщо хто хоче глядіти на це — з ідейного боку.

У дні 22. січня 1944 р. відбувся у Філядельфії Український Конґрес. Памятає кожен, яких то обчернень вживали московські прислужники, щоб цей конґрес розбити, обчернити, або накликати навіть американський уряд проти „неамериканських затій" американців українського роду. Конґресу не розбили, а для потомности лишили свідоцтво своєї „свинської" роботи. Написана ґазета „Філядельфія Рекорд" із неділі 23. січня дослівно (в перекладі) так: „200 делеґатів (Українського Конґресу) зібралися в готелю Бенджамин Френклин під тінь закидів, оголошених у книжці „Саботаж", що дехто споміж них займався колись пропаґандою в користь націзму. — Заложила протест в управі готелю Рада (по нашому це теж „совєт" — ред.) Совєтсько-Американської Приязни" і „Дейлі Воркер", американська комуністична ґазета. Ці закиди шкідливих затій напятнували урядовці Конґресового Комітету як в формальних рефератах, так і в розмовах вчасі перерви".

Отже що нового внесли московські прислужники в свою „московську" роботу? Хіба те, що тепер підшиваються під американізм, щоб тим лекше зловити когось з американців для здавлення української праці в користь Америки, закриваючи, що їм не іде тут про Америку, а тільки про своїх московських приказчиків. А колись робили це саме, а тільки не скривалися з тим, що роблять по московському наказови та за московські гроші.

ОЛ. ЛУГОВИЙ

ЧОРНІ ХМАРИ ІЗЗА ПРИПЯТИ

Історична повість з часів Хмельниччини.

18)

Тихо, задумано поздоровив командант збройних сил північної України поліські полки. Повільно обіздив кожний козацький ряд, уважно приглядався, чим козацтво озброєне, чи мають сідла. Приглядався і до облич. Вдивлялися й козаки в суворе обличча свого вожда, тільки нічого не могли з нього вичитати. Ні хмарки, ні вдоволення не помічалося на тому обличчі, лише очи, здавалося, задивлялися не в козацькі ряди, а кудись понад них, в далечінь. Обїхав мовчки невеликі полки й повернувся до полковників. Наказав провести перед ним кожний полк. Збиваючись пішли й поїхали козаки, виривалися з рядів коні; нетвердо, похитуючись, сиділи вершники. Зрозуміли полковники, що наказний гетьман не високо цінить вартість полків, та знає, що в тиждень часу неможливо було козацтва вишколити, неможливо рільника чи ремісника за так короткий час обернути в вояка-козака. Чулися оправданими; сміло дивилися наказному гетьманови в вічи.

Кричевський спокійно, задумано проводив зором сотенні кольони. Бачив, що з цією непідготованою, хоч може й відважною силою ставати в бій з литовською армією не може. Знав, що ця сила розпорошиться від першого удару з залізними литовськими полками. Та знав також, що мусить йти у бій з тим, що має. Помочи від гетьмана Хмельницького не сподівався, тай колиб та поміч надійшла...

Тихо, без криків проїхали полки, пройшли пішi сотні. Наказний гетьман все також непорушно вглядався десь у далечінь. Може бачив там своє минуле, коли він в товаристві блискучого королівського лицарства летів на ворога, чи може пригадував блеск і розкіш королівського варшавського двора, або ті часи, коли полковником реєстровим громив обіч коронного гетьмана Контецьпольского степовиків-татар. Може порівнював сили, якими доводилося йому командувати в минувшині з теперішною збираниною. А може бачив свою майбутність на лоївських полях...

— Щож ваша милість скаже, пане гетьмане? — трівожно запитав Кричевського занепокоєний його мовчазністю полковник Бруяка. — Чи витримаємо з такою силою?

— Слаба сила й до бою нездатна, — зітхнувши сказав Кричевський. — Витримаємо, чи ні, та проти ворога рушати мусимо. Полк вашої милости виглядає ще найліпше...

— Не диво! Шляхта сама, — потакнув полковник Паньке-вич.

— Шляхта не шляхта, а зо зброєю й справді вміє обходитись не согірше, — докинув полковник Голота.

Полковник Пішко мовчав. Старий реєстровик сумно опустив голову. Думав як і Кричевський, що на ворога йти мусять, але не мають з чим. Алеж бо й Хмельницький перед Жотими Водами мав такуж збиранину. Тільки велика ріжниця в тому, що Радзивил реєстровиків немає; не перейдуть як тоді до Хмельницького...

Наказний гетьман перший очнувся з задуми.

— Як є, так є, нам нема що проволікати, вашмосці. Хай кожний з вас перегляне свій полк ще сьогодні. З слабших, гірше озброєних утворимо одну частину: вона зістанеться тут залогою, зза ріки здержуватиме ворога, колиб нам не пощастило подолати його в полі. А вашої милости полк, — наказав Бруяці, — ще нині відійде на Бабицю, обсадити переправу.

— В Бабицю вже відправлено сотню в півтисячі шабель...

— Сотня не здержить литовської армії!

Розїхалися і знов пішла гарячкова праця. Бруяка з полком ще тогож дня почвалав за своїм шваґром у Бабицю. Полковники і сам Кричевський через цілий день вилучували здоровіших коней і людей до важкого походу через болотні річки й багниця. Решта з двома гаківницями, в команді осавула Ворончeнка, зісталася на Чорнобильській переправі. До Хмельницького й Подобайла післано гінців. Хмельницькому писав Кричевський про стан козацьких сил, цілковиту неготовість до війни, та що йти проти литовської армії він не має з чим,[34]) не вірить у перемогу, однак віддасть себе й своє військо Україні в жертву, — не допустить Радзивила на українські землі. Полковнику Подобайлови наказав Кричевський вислати пороху й куль, повідомляв, що він обняв команду північним фронтом. Вислав відозви й на Білорусь. Закликав білоруських повстанців шкодити Литві як лише зможуть відбиватись та лучитися з вільним козацтвом в обєднану українсько-білоруську державу, де не буде магнатів і невільників.

За Брагином, 23. липня, гонець до Подобайла зустрінувся з гінцями від нього з під Лоїва. Ті везли до Чорнобиля повідомлення, що Радзивил з вісімнадцятьома полками й шістьдесятьома г а р м а т а м и зближується до козацьких становищ на Соші і Дніпрі.

VII.

Козаки Подобайла укріпившись на задніпровській позиції напроти Лоїва, на північний беріг Сожі та західний Дніпровий беріг виставляли лишень чати. Вони мінялися, перепливали човнами ріки й зникали у своїх укріпленнях, начеб їх там зовсім і не було. Той, кому не належало знати про присутність козацької сили, ніяк не пізнав би, що за надбережними валами у лісі зібрано шість тисяч душ козацтва. Стояв би над Дніпром, бачив би вали. Вали, як вали. Скрізь по Україні тоді попадалися вали й окопища.

(Дальше буде).

[34]) Довідалися про це поляки в обляженому Збаражі. „Кричевский пшецівко Літви існь не хце, бо не ма з чем" — записав один з учасників облоги, польський рейментар Андрій Фірлей.

ЦИВІЛЬНИЙ СПРОТИВ ПО БАЛКАНІ ПОШИРЮЄТЬСЯ.

АНКАРА. — З усіх балканських країв під німецькою окупацією приходять вісти про зріст опозиції проти окупантів. Німці розстрілюють з помсти за те тисячі людей. Селян бють за те, що дають поживу партизанам, аптекарів за продаж медикаментів. Тепер трапляється вже багато заговірників проти німців серед наставлених ними урядів, що нібито мали би складатися зо самих коляборaціоналістів.

З КАМПАНІЇ ЗА ЧЕТВЕРТУ ВОЄННУ ПОЗИЧКУ

„ВІЙНА — ЦЕ ПЕКЛО".

Американський ґенерал Шерман описав війну коротенько: „Війна, це пекло".

Коли би і якаби то війна не була, а український нарід в старому краю в тому пеклі в самій середині. Трапляються однак „миролюбиві" люди „в цивілю", що легкодушно збувають смерть вояка на війні так, як маленький Василько успокоюючи ще меншу Настуню, коли ворожий вояк убив їх маму, в оповіданню В. Стефаника п. з. Діточа пригода.

— Вже плачеш, ніби то від кулі болить? Лиш дзенькне та вивертить діру в грудях, а душа тою діркою утече тай по вас. То не так як дома, що слабуєш, що горілкою натирають..."

Вибрані молодці тяжко мучаться і з великим болем умирають, щоби забезпечити для нас вигідне і свобідне життя. Нашим обовязком є піддержати їх в цій боротьбі фінансово до тої міри, щоби аж трошки заболіло.

В тому самому оповіданню Василько винує Настуню за смерть мами. Він дорікає:

„Видиш Насте, куля брінькнула тай убила маму, а то ти винна. Чого ти ревла, коли той жовнір хотів маму обіймати? Це тобі що вадило?"

Обіймають нас наші вороги та хотять нас задусити.

Чи після розумовання малого Василька маємо сидіти тихо і не шукати помочі в серці нашої держави, могучої, свободолюбної Америки? Бажаємо помочі від нашої держави в майбутньому, а наша держава бажає від нас помочі зараз.

Купуйте Воєнні Бонди!

Приречення українців закупити воєнних бондів на суму пять міліонів долярів мусить бути виповнене і збільшене. Купуйте бонди за спеціяльними аплікаціями, які можна дістати в українських інституціях. Перешліть посвідку зі закупленого бонда до:

UKRAINIAN AMERICAN WAR BOND DRIVE
847 N. FRANKLIN STREET, PHILADELPHIA 23, PA.

Комітет Ваш Бонд зареєструє і українці дістануть кредит в загальній кампанії.

П. Д.
З Пресового Комітету.

Помешкання для мандрівних робітників

На протязі останніх трьох років число промислових робітників в Америці майже подвоїлось. Велика частина нових робітників — це мешканці промислових міст, або доокличних містечок і фармерських округів, що тепер пішли на працю у фабриках. Решта, а їх в останніх трьох роках було три міліони, примандрували в давні й нові промислові осередки з дальших околиць, деколи з другого кінця Америки.

Отся мандрівка робітників, часто з цілими родинами, створила потребу „мобілізації" усіх мешканевих засобів там, де робітниче населення надзвичайно збільшилось. Така потреба виявилась особливо там, де нові фабрики побудовано у невеликих місточках, розположених вигідно для даного промислу чи то тому, що близько є сирівці, чи наслідком вигідної комунікації, чи зі стратегічних, військових, оглядів.

Справа помешкань для тих робітників стала, очевидно, не тільки справою тих громад і повітів, до яких вони прибули, але також проблемою цілого воєнного промислу, себто важним державним питанням. Тому то негайно створено Державну Мешканеву Агенцію (Нешенел Гавзинг Ейдженсі), якій поставлено за завдання подбати, щоб промислові робітники у воєнних індустріях мали всюди дах над головою.

Заступник голови цієї агенції, Филип М. Ключник, у звіті з її діяльности за минулий рік, підкреслив, що мандрівка робітників не скінчилась і що в цьому 1944-му році прийдеться найти помешкання ще для одного міліона робітників. Мешканева агенція готова виконати це завдання навіть краще, ніж у минулі роки.

Починаючи з кінця 1940-го року заходами уряду приготовлено помешкання, правда, часто тільки у формі спільних спалень (дорміторії), для півтора міліона робітників. Деколи були це тільки тимчасові захисти в перероблених крамницях, магазинах, фабриках, а навіть газолінових стаціях і гаражах, де заведено світло, огрівання, умивальні та інші санітарні улаждення. Рівночасно велась гарячкова будова воєнних мешкань, яких за той самий час поставлено 1,204,000. Більше як 60 відсотків тих помешкань, що находяться в будинках для одної або більше родин разом, поставлено приватним коштом, за вказівками уряду і під наглядом відповідальних установ. Решту збудовано за громадські фонди.

Одною з великих труднощів при будові тих помешкань була недостача матеріялів, яку тепер різко відчуває уся будівельна промисловість. Використовуючи всі існуючі випадки й досвід, будівельним керівникам вдалось перебороти ці трудноші. У мирний час, наприклад, для будови одного дому треба приблизно чотири і пів тони сталі й міди на всі кухонні, купальні та інші уладження помешкання. У тимчасових державних будинках вживається на одно помешкання менше ніж одну тону тих матеріялів.

На підставі досвіду з минулих років рахують, що в цьому 1944-му році приблизно 40 відсотків з міліона мандрівних робітників будуть без родин, так що для них вистачать поодинокі кімнати чи місця в спільних спальнях. Уряд плянує збудувати для них яких 20,444 будинків зі спальними кімнатами в околицях, де інакше не можна буде їх примістити. Більше як пів міліона робітників переїдуть в промислові осередки з родинами. Мешканева Агенція плянує найти для 175,000 таких робітників приміщення в існуючих домах. Для більше як 90 тисяч таких родин будуть приготовані кватири через перебірку існуючих будинків, прибудову, то що. Для решти, себто чверть міліонів робітників і їх родин, збудують нові доми.

В більше як 170 головних осередках в 35 стейтах і в Дистрикт оф Колюмбія зорганізовано Воєнні Мешканеві Осередки, що помагають Мешканевій Агенції в її праці. Вони особливо придатні при підшукуванні кімнат для свіжо прибуваючих робітників. В тих осередках находяться реєстри всіх вільних кімнат і помешкань, доступні для воєнних промислових робітників. Деколи одна людина обслуговує такий осередок, деколи більше. В одному випадку нидцесіть урядовців ледви можуть дати собі раду.

Дотепер Воєнні Мешканеві Осередки діставали пересічно 90 до 100 тисяч аплікацій кожного місяця. З другого боку, в них зголошувано тільки 30 до 35 тисяч помешкань місячно. **Щоб вирівнати різницю між запотребованням помешкань а доступними кімнатами, осередки постійно ведуть агітацію за тим, щоб місцеві жителі „ділились" помешканнями з прибуваючими робітниками. Агітація ведеться при помочі оголошень в газетах, які оплачують місцеві воєнні індустрії та інші підприємства, через заклики по радіо, відповідні вставки до кінематографічних програм, та через перепиську.** Цілі агітації такі:

1. Щоб власники домів і чиншівники більших помешкань реєстрували вільні кімнати у Воєнних Мешканевих Осередках.

2. Щоб власники будинків, які вправді не підхожі для того, щоб в них мешкати, погодились на перебірку чи перебудову так, щоб в тих будинках можна було примістити робітників і їх родини. Перебудову можуть зробити власним коштом, або можуть винайняти будинки урядови, який їх перебудує.

Дотепер уряд винаймив таким способом біля 30,000 будинків і перебудував їх коштом несповна 50 міліонів долярів. Будова такої самої кількости нових помешкань коштувалаб більше як два рази ту суму. Заощадження у матеріялах, особливо таких, що їх тепер трудно дістати, є ще більше.

Загальна Рада — ФЛІС.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, Міш.

Теж хочуть рекордувати українські пісні.

Жиючи на пограниччі Америки, довідуємо, що Український Національний Хор „Думка" бере й собі рекордувати українську пісню, та що вже й перші кроки в цій справі пороблені. Хор це славний. Його диригент, п. Іван Атаманець, спосібний і талановитий. Співають добре, а я ніколи не оминаю нагоди слухати його. Все це гарно. Але де грошенята на це? Так питаю одного з хористів. „Зробимо!" — звучала відповідь. В ці ті часи, що сьогодня, каже мені далі, а в часі депресії ми зробили понад $3,000, а за це маємо два бюсти Шевченка (різьба Архипенка), з яких один є в Міськім Музеї в Дітройті, а другий в Українськім Національнім Музею у Львові. А тепер американський український осередок при ул. Карпентер зробив початок 100-доляровою жертвою на цю ціль, заколядували ми поверх $300, а в неділю 6-го лютня граємо „Назар Стодоля" з Вечерницями, теж на ту ціль. Співає наш повний хор, оркестрою провадить панна Стефанія Андрусевич, до роль підібрано найкращі знані сили. От і тут заробимо які дві сотки. Може й організації трохи нам поможуть, бож вже 18 літ витирають нами кути з нагод всяких свят і присвятків. Дітройтці нам поможуть, ми цього певні. Поможуть половину, а половину ми самі зробимо. Прийдіть лише в неділю, 6-го лютня, до дому Американського Українського Осередка при Карпентр улиці на виставу „Назар Стодоля", а побачите, скільки там буде людей, а кожний з них не менше $1.00 кине на цю справу, бо справа добра, а коли увінчається успіхом, то весь дохід піде на українські цілі.

На те я відповів:

Ну, коли так, то хай Вам Бог помагає! Сміло і вперто вперід, під проводом улюбленого диригента, п. Івана Атаманця, та теперішнього предсідника хору „Думка", п. Франка Гузіля!

П. Зарічний,
Виндсор, Онт.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ЛЕНКЕСТЕР, Н. Й.

Військове відзначення молодого Союзовця.

„Ленкестер Нюз" подало ширшу новинку про відзначення і медалю, яку одержав сержант Дмитро Стец, член Бр. св. Василія, від. 87 У. Н. Союзу. Заразом подало цілу кампанію, в якій він брав участь, а яка звязана з славною британською восьмою армією ґен. Монтґомері в Африці. Сержант Д. Стец брав участь у яких 12 битвах в африканській пустині, а потім перейшов з армією до Полудневої Італії. Боровся рамя об рамя разом з британцями, вільними французами, та вояками з Нової Зеляндії, Індії та Полудневої Африки. Та де не був би, всюди вславився своєю хоробрістю. Він має теж ще двох братів в армії Дядька Сема. Це Василь Стец і Іван Стец, також члени У. Н. Союзу. До 87 відділу У. Н. Союзу належать ще й їхні родичі, Андрій Стец — батько, Олена Стец — мати, а крім того ще й брат Михайло. Гром. Андрій Стец є старим Союзовцем-піонером. Він потрапив притримати синів в У. Н. Союзі навіть в часах найбільшої депресії. А тепер тільки доглядає, щоби все було в порядку. Це є прекрасний приклад для інших, бо маємо тут до діла з людиною тихої вдачі, але такою, що на якому становищу не стояла, а виконує обовязки в такий спосіб, що краще й не може бути.

Н. Трояновський, секр.

КАТОЛИЦЬКІ ДОСТОЙНИКИ ВІДПОВІДАЮТЬ НА НАПАД „ІЗВЕСТІЙ".

ВАШИНГТОН. — Монсіньор Фултон Шін, президент Американського Католицького Університету, назвав напад „Ізвестій" на Ватикан спробою затьмити европейську ситуацію в ціли закриття совєтських концентраційних таборів з Німеччиною. Монс. Шін заповів, що комуністична Росія й націстична Німеччина, повалившо Гітлера, обєднаються для панування над Европою й її збольшевизованням. Ціллю цього обєднання, мовляв, є знищення релігії, як одної зо сил, що стояли би на перешкоді добуття такої цілі.

Монс. Шін закидає совєтам масакру жидів під покришкою кампанії проти троцкізму. В подібний спосіб, каже монс. Шін, совєти виступають проти всіх антикомуністів як фашистів.

У Канзас Сити виступив проти „Ізвестій" єпископ О'Гара, покликуючися на енцикліку Пія XII. з 20. жовтня 1939 року як на доказ протифашистівського наставлення Ватикану.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРИВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

МАЛКА ВОЄННИМ ГЕРОЄМ.

САН ПЕДРО (Каліфорнія). — Вояк Флойд Стюарт приїхав домів на відпустку з фронту і привіз зі собою малпу. Він каже, що малпа врятувала йому життя тричі, а крім цього врятувала життя 14 іншим воякам в Африці.

ТІТО ДОНОСИТЬ ПРО РОЗБИТТЯ НАЦІСТІВ І ЧЕТНИКІВ.

ЛОНДОН. — Маршал Тіто подав, що югославські партизани розбили німецькі й четникійські сили коло міст Андрієвіци й Берани в Чорногорі, неподалеко від альбанської границі. Партизани ведуть офензиву в східній, центральній і західній Боснії, каже комунікат, а німці атакують сильно коло Травника, 45 миль на північний захід від Сараєва.

Завзяті бої йдуть теж у Славонії й Хорватії. В Альбанії й Македонії партизани бються з німецькими військами й помагаючими їм наємними альбанцями.

В ролі „Тітки" виступає відомий комік **Михайло Скоробогач,** „Дмитро" із фільми „Маруся", якого признали американські критики як "FINE COMEDIAN".

Асфальтове озеро

На острові Трінідад (св. Тройці) в Середущій Америці істнує Асфальтове Озеро, де на просторі кількох гектарів природа витворює міліони тон асфальту. Той простір називають тому озером, бо його поверхня ворушка, хоча доволі стала, щоб можна по ній ходити. Озеро находиться у віддалі 45 км. на пол.-схід від м. Порт оф Спен, що є столицею згаданого острову.

Подорожні описують, що те озеро виглядає як сіро-чорний простір, покритий деде ростинами і калабанями води. Озеро викликує своєю мертвотою сильне враження, бо довкола нього находиться чарівний краєвид прегарного острову.

З повстанням цього цікавого дива природи звязана теж цікава легенда. Отож сотні років перед приходом еспанців до Нового Світа острів Трінідад був присвячений колиброві, святій пташці караїбів, первісних мешканців того острову. На місці озера було в плодючій околиці індіянське село. Мешканці сусіднього племени напали на село, зруйнували його і повбивали святі пташки-колібри та позідали їх. Той вчинок образив Великого Духа, що приказав землі розступитися. Земля проглинула село з напасниками, а на тому місці повстало озеро виповнене чорною півпливкою масою. Людність острову ще досі вірить в правдивість події описаної легендою, хоча вже експльоатують дане озеро і жадного села під ним не видно.

Першу історичну вістку про асфальтове озеро подав англієць сер Галей, що шукав на острові Трінідад у 1595 р. казкової місцевости Ельдорадо, де мали бути скарби золота. Він пише, що в одній місці острова зустрінув великі маси смоли земної, що можна би нею наповнити всі кораблі світа. Вона дуже добра, бо не топиться на сонці, тому надається до смарування кораблів, що пливуть на гаряче полудне.

В 1851 р. почали асфальту з озера вживати до будови гладких доріг, а від 1871 р. держава стала експльоатувати асфальтове озеро.

Повстання озера.

Вчені думають, що асфальтове озеро повстало перед тисячками літ наслідком рухів земної шкаралупи. При трісканні поверхні землі щілини дійшли аж до якогось великого підземного збірника ропи і газів, що видістались щілиною назверха. Струя ропи і газів вижолобила зчасом велику заглибину, в якій збиралася у великій кількости ропа, що випливала з глибини землі. Зчасом лекші складники ропи випарвали, а з решти витворився асфальт. Ропа доплиає зпід землі безупинно, тому озеро без огляду на експльоатацію є завсіди по береги повне асфальту.

Зложжя асфальту находяться у великій заглибині терену, з поверхнею коло 45 гектарів. Ціла маса асфальту є в невпинному русі від виділювання газу і доплиу свіжого матеріялу. Ті неначе острови, рослинности на поверхні озера повстають в той спосіб, що вітер наносить багато листя і рослинних решток, на яких ростуть рослинки. Дерева засаджені на такім підложжі не доходять до більшої висоти ніж .45 м.

Використання дива природи.

Природно, що в нинішніх часах люди використовують такий щедрий дарунок природи, тому над асфальтовим озером повстав великий промисловий осередок. Велика фабрика на березі озера працює день і ніч очищайчи сирівець і приготовляє його до висилки в різні сторони світа. За добу фабрика очищує коло 100 тон матеріялу. Над експльоатацією асфальту з озера працює коло тисячі робітників. Кожного дня залишають на поверхні озера глибокі ями по видобутім асфальті, що по короткім часі виповняють навим асфальтом без сліду.

Прикмети природнього асфальту.

Асфальт — дарунок природи має ту прикмету, що має від давніх давен незмінний склад. Другою прикметою є вульканічний пил, що там находиться; він є такий дрібний, що переходить через густу бібулу до фільтровання. Той пил, що находиться в асфальті, надає йому велику силу, що цінко вяже камені та інші брукові матеріяли і є причиною великої відпорности на кліматичні зміни та зужиття.

Тому природний асфальт з острова Трінідад має широке застосовання і служить до покриви доріг і поверхні вулиць у багатьох великих містах в різних сторонах світа.

ПАЙКУВАННЯ ПОЖИВИ В ШВАЙЦАРІЇ.— Внаслідок загострення постанов про пайкування поживи, швайцарський народ у кантоні Тічіна мусів закинути давний розділ різота для старців, хорих, недужих і сиріт перед постом, а завести замість цього нову страву, так звану „бусека", густу зупу.

ЧУЖИНЕЦЬКІ РОБІТНИКИ ВТІКАЮТЬ З НІМЕЧЧИНИ.

СТОКГОЛЬМ, (ОНА). — Наспівша з Німеччини націстська преса принесла вістку, що чужинецькі робітники масово покидають працю і ночами втікають. Преса печатає осторогу, що як хто з німців завважить на полі або в лісах чужинця, то повинен негайно повідомити поліційні власти. Хто самий зловить чужинецького робітника, то привівши його на поліцію одержить за це нагороду.

НАЦІСТИ РОЗСТРІЛЯЛИ ВІСІМНАДЦЯТЬ ПОЛЯКІВ.

СТОКГОЛЬМ, (ОНА). — Націстська преса з Варшави надрукувала вістку, що німецький суд в Радомю видав вирок смерти на вісімнадцять польських селян, яким поліція закинула співпрацю з ворогами держави. Поляки мали помагати саботажникам підривати залізничні шини і переховували їх перед владою. Як німецька поліція робила на саботажників облави і питала селян, чи в них на обійстю находяться підозрілі люди, то вони відповідали, що — ні. Потому показалося, що на їх обійстях було шість підозрілих людей, які два дні перед тим виколіїли два військові поїзди.

Націстська преса друкує осторогу, що як польська суспільність буде вороже ставитися до німецької влади, то буде карана в такий жорстокий спосіб, що полякам відхочеться співпрацювати з саботажниками.

Німці нарікають на поляків, що ці взагалі відказуються давати владі помічну руку і переховують саботажників. Помагають харчами і дають вказівки.

Довгий час у службі.

Хазяйка, що приймає гостей, завела розмову про кухарку; при цій нагоді каже:

— О, це давня, давня кухарка в нашій родині.

— Алеж я бачу її щойно кілька тижнів у вашім домі — відповідає гість.

— Так, мої дорогі, це правда, але тепер кілька тижнів значить тільки, що давніше кілька десяток літ, коли йде про час служби. Ви знаєте, як скоро одна кухарка по другій відходить.

І духи не являються в повнім строю.

До самітного дому, навіщеного духами, прийшли два відважні приятелі, щоб провірити, чи й їм духи появляться. Переходячи попри якийсь закамарок, вони почули голос: „Ідіть скоро дальше! Ідіть скоро дальше!"

Один приятель звертається до другого й зо страхом говорить: „Що це такого! Чуємо голос духів, а не бачимо їх на яві?"

„Це тому так" — відповідає серед стогону голос із закамарка — „що ми не могли дістати наших простирад на час з пральні. Нема в що вбратися на виступ".

Легкий спосіб зробити себе невидимим.

— Скажи, мій любчику, якто ти придумав спосіб, щоб тебе люди не побачили навіть тоді, як переходять попри тебе?

— Нічого лекшого. Лише позич гроші людині, а вона певно тебе не побачить.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Українське Запомогове Тов. „Дністер", від. 361, повідомляє своїх членів і члениць, що місячні збори відбудуться в суботу, 5. лютого, в годині 8. ввечір, в церковній гали св. Юра, 30 Іст 7. вул. Взиваємо всіх членів і члениць прийти обовязково на ці збори, бо будуть дуже важні справи. 1. Як вам відомо, що йде кампанія за четверту державну позичку, де нам треба заняти як зорганізованій цілости рішуче та прихильне становище. 2. Баль буде 12. лютого ц. р.; треба тікети розібрати, і інше. Просимо не забути, бо ваша приявність конечна. — За уряд: Я. Мірус, предс.; П. Кучма, фін. секр.; М. Мадетич, рек. секр.; І. Галичин, касієр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 24. січня 1944 р. помер у 60. році життя
СЕМЕН ГРУБИЧ,
член Бр. св. І. Хрестителя, від. 126 У. Н. Союзу в Сликвіл, Па.
Покійний родився в селі Костунек, Югославія. До У. Н. Союзу вступив у 1923 році. Був добрим членом. Оставив у смутку жену Анну і восьмеро дітей; 5 синів і 3 дочки. 2 сини служать у війську. Похорон відбувся в пятницю, 28. січня 1944 р. — В. Й. П.!
Г. Дидів, секр.

Дня 22. січня 1944 року, по короткій недузі, помер
ІВАН БАЗАР,
член Бр. св. О. Николая, від. 191 У. Н. Союзу в Трой, Н. Й.
Походив зо села Настасова, пов. Тернопіль, Галичина. Прожив 54 роки. Оставив жену Марію і 4 дітей, всі подружені: Юлія, Ольга, Тимко і Петро, котрий є в американській армії. Від заложення Бр. св. О. Николая все був активним членом і урядником. Три рази був вибраний делегатом на конвенцію. Похорон відбувся 25. січня з дому жалоби, 299 Друга вул. до церкви св. О. Николая, а відтак на парохіяльний цвинтар. Бр. св. О. Николая взяло участь у гохороні. — В. Й. П.!
Г. Джиnджиристий, фін. секр.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ІСАЯС МЕДІНА, ПРЕЗИДЕНТ ВЕНЕСУЕЛІ, південно-американської републики, що тепер відвідує Злучені Держави, стрічається з нюйорським посадником Ля Гвардією.

ТАРЗАН, ч. 914. Невдача.

Як огненні язики стали лизати повз... Тарзан поліз хребтами слонів і перетяв віття лози, котрими були звязані бервена дверей.

Вояки вибігли надвір, а Тарзан остався в середині, аби вигнати слонів.

Але тепер їм усім видалося, що вони замінили одну смерть на іншу, бо...

...проти них гнала банда націстичних стрільців, готові їх розстріляти.